

PREDLOG SPREMEMBE ZAKONA O OMEJEVANJU PORABE ALKOHOLA - ZOPA

(ustanovitev Ustanove NVO varujejo naše zdravje)

(1) Ocena stanja in razlogi za sprejetje zakona in odloka

Priljubljenost opijanja z alkoholom v sodobnem času raste. Ne le, da ga uživajo odrasli, temveč se k uživanju tega vse bolj zatekajo tudi mladi. Razlogi za uživanje le tega so lahko različni, posledice pa enake. V nadaljevanju je naštetih nekaj negativnih posledic vpliva alkohola:

- (1) povzroča vazodilatacijo – razširitev žil;
- (2) povzroči lahko okvaro jeter;
- (3) deluje na centralni živčni sistem kot pomirjevalo (kar povzroča odvisnost);
- (4) vpliva na govor, vid in usklajenost gibov;
- (5) lahko povzroča depresijo in agresijo;
- (6) lahko povzroči slabost ali celo nezavest in prenehanje dihanja ter s tem smrt;
- (7) povzroči lahko dehidracijo;
- (8) itd.

Poleg določenih bolezenskih stanj in torej vpliva na življenje uživalca, pa ima alkohol vpliv tudi na življenje drugih. Tako je eden od vzrokov za številne prometne nesreče, ki se dogajajo tako pri nas kot tudi v drugih evropskih državah. Podatki Statističnega urada Republike Slovenije kažejo resno povezavo alkohola s prometnimi nesrečami, saj je v letu 2009 kar 773 udeležencev bilo alkoholiziranih.¹

Kot že omenjeno pa alkohol predstavlja velik problem že pri mladoletnih osebah, pri čemer so ti v kasnejših letih vse bolj izpostavljeni različnim obolenjem, ki so posledica prekomernega ali dolgotrajnega uživanja alkohola. Raziskavo na področju problematike mladoletnih uživalcev alkohola vsaka 4 leta opravi ESPAD. Zadnja raziskava je bila opravljena leta 2007 in pokazala velik problem uživanja alkohola med srednješolci. Ugotovili so, da je alkohol že uživalo kar 87% anketiranih od tega jih je bilo kar 43% močno opitih (pijanih) v zadnjih 12 mesecih.²

Zgoraj navedeni podatki so zaskrbljujoči in zahtevajo razvoj novih ukrepov in rešitev za preprečevanje porabe alkohola tako med odraslimi kot med mladoletnimi. Poleg že do sedaj dobrih rešitev

¹ Vir: Udeleženci v prometnih nesrečah - pod vplivom alkohola, Statistični urad RS, URL: <http://www.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (23.01.2011)

² Vir: Espad 2007, URL: <http://www.espad.org/sa/node.asp?node=676> (23.01.2011)

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.

omejevanja porabe in s tem vpliva alkohola, je potrebno dodati nove predloge, in sicer predvsem na področju reguliranja zakonodaje. V Sloveniji je glavni vir Zakon o omejevanju porabe alkohola, zato je treba rešitev iskati v spremembi in dopolnitvi le tega.

Uživanje alkohola sodi med nevarne dejavnike tveganja obolenosti in smrtnosti v EU, zato s spremembami Zakona o omejevanju porabe alkohola predlagamo uvedbo Alkoholnega evra in ustanovitev Ustanove NVO varujejo naše zdravje.

Ustanovitev Ustanove NVO varujejo naše zdravje (v nadaljevanju ustanova) in uporaba sredstev, pridobljenih iz Alkoholnega evra po Zakonu o omejevanju porabe alkohola - ZOPA, bi prinesla sledeče rezultate:

- (1) Aktivnejše in kvalitetnejše izvajanje programov in projektov nevladnih organizacij na področju zdravja v procesih varovanja zdravja, promocije zdravja in zdravstveno vzgojnega dela na področju preprečevanja kroničnih nenalezljivih bolezni in dejavnikov tveganja, ki predstavljajo 87 odstotkov vseh bolezni v Evropski uniji,
- (2) takojšnje povečanje aktivnosti za zmanjševanje porabe alkohola,
- (3) izboljšanje zgodnjega ugotavljanja rakavih bolezni, kot posledica večjega števila dejavnosti na področju informiranja o boleznih in financiranja metod zgodnje diagnostike,
- (4) zmanjšanje izdatkov Zavoda za zdravstveno zavarovanje za zdravljenje ljudi.

V skladu s smernicami EU tudi Ministrstvo za javno upravo RS teži k urejanju zakonodajnega okvirja NVO, urejanju zaposlovanja v NVO, urejanju statusa prostovoljstva, uspešnemu civilnemu dialogu in k permanentnemu financiranju NVO. S predlaganimi rešitvami bi se uredilo sofinanciranje nevladnih organizacij, ki delujejo na področju zdravja in omogočilo kvalitetnejše izvajanje programov na področju zdravstvene preventive in na področju ozaveščanja ljudi, da pristopijo k zdravemu načinu življenja.

(2) Cilji, načela in pogloblitve rešitve odloka in zakona

S predlaganim odlokom se ustanavlja državno ustanovo, ki se bo financirala iz Tobačnega in Alkoholnega evra, ki bosta predstavljala sredstva, ki jih bo država dobila iz naslova povišanih trošarin na tobačne izdelke in alkoholne pijače po sistemu, kot je opredeljen v Zakonu o trošarinah. Sredstva bodo namenjena za izvajanje programov in projektov nevladnih organizacij na področju zdravja v procesih varovanja zdravja, promocije zdravja in zdravstveno vzgojnega dela na področju

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.

preprečevanja kroničnih nenalezljivih bolezni in dejavnikov tveganja, ki predstavljajo 87 odstotkov vseh bolezni v Evropski uniji.

Ustanova bo pravna oseba javnega prava. Njen najvišji organ bo svet ustanove, ki bo imel 22 članov, sestavljen pa bo iz predstavnikov raziskovalne in akademske sfere, zainteresirane javnosti, zdravniške in lekarniške zbornice, Vlade, Sveta za zdravje pri Vladi, Inštituta za varovanje zdravja in nevladnih organizacij. Ustanovo bo zastopal in predstavljal direktor, ki ga imenuje svet ustanove s soglasjem ministrstva, pristojnega za zdravje (v nadaljevanju ministrstvo). Pri svojem poslovanju smiselno vezana na Zakon o ustanovah, svoje delovanje pa uredi v pravilih Ustanove in drugih splošnih aktih, ki jih sprejme svet in h katerim da soglasje ministrstvo. Ustanova o svojem delu poroča ministrstvu, ki hkrati tudi nadzira njeno delovanje.

Pomembna je uskladitev na področju politik omejevanja rabe tobačnih izdelkov in porabe alkoholnih pijač, saj po raziskavah dvig cene tobačnih izdelkov neposredno povzroči porabo alkoholnih pijač. Zato je pomembno usklajeno delovanje zdravstvene in davčne politike.³ Predlog zato vsebuje uvedbo Tobačnega in Alkoholnega evra hkrati.

(3) Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun in druga javna finančna sredstva

Tobačni in Alkoholni evro bosta predstavljala del sredstev, ki jih bo država dobila iz naslova povišanih trošarin na tobačne izdelke in alkoholne pijače po sistemu, kot je opredeljen v Zakonu o trošarinah. Tobačni in Alkoholni evro bosta pomenila neposreden dvig cen tobačnih izdelkov in alkoholnih pijač, ki se bodo v naslednjih letih zviševale tudi zaradi zahtev direktiv EU in bo tako v državni proračun vsako leto pritekalo več sredstev iz tega naslova (za leto 2010 približno 366(TOBAK)+**DOPOLNITI ŠTEVILKO ZA ALKOHOL** mio evrov).

Sredstva Tobačnega in Alkoholnega evra bodo kratkoročno in še bolj dolgoročno zaradi pozitivnih učinkov dela na področju zdravstvene preventive in vplivanja na zdrav način življenja pripomogla k zmanjšanju izdatkov za zdravstvene namene, tako Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, kot sredstev iz državnega proračuna.

³ Vir: <http://www.internalmedicineneews.com/news/cardiovascular-disease/single-article/changes-in-cigarette-prices-affect-alcohol-consumption/7bcb84c367.html>

(4) Zagotovitev sredstev za izvajanje zakona v državnem proračunu

Za izvajanje zakona je treba zagotoviti sredstva iz državnega proračuna.

(5) Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih in prilagojenost predlagane ureditve pravu evropske unije

Navedeni predlogi predstavljajo uresničitev nekaterih idej sprejetih na področju celotne Evropske unije, predvsem želja po dosegu ciljev zastavljenih v Strategiji EU za podporo državam članicam pri zmanjševanju škode zaradi uživanja alkohola, ki jo je komisija evropskih skupnosti v letu 2006 posredovala Svetu, Evropskemu parlamentu, Ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij.

(6) Besedilo in obrazložitev členov zakona

1.člen

V zakonu o omejevanju porabe alkohola (Ur. l. RS št. 15/2003 – ZOPA) se dodata nov 5.b in 5.c člen, ki se glasita:

»5.b člen

Ustanovi se Ustanova NVO varujejo naše zdravje (v nadaljevanju ustanova) kot pravna oseba javnega prava.

Odlok o ustanovitvi ustanove sprejme Državni zbor Republike Slovenije. Za vsebino ustanovitvenega akta in poslovanje ustanove se smiselno uporabijo določbe zakona, ki ureja ustanove.

5.c člen

Od prodaje alkoholnih pijač se del sredstev (Alkoholni evro) nameni za delovanje ustanove.

Alkoholni evro se pobira od alkoholnih pijač in po sistemu, kot je opredeljen za pobiranje trošarine za alkoholne pijače, po zakonu, ki ureja sistem plačevanja trošarine od alkoholnih pijač, ki se na območju Republike Slovenije sprostijo v uporabo.

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.

Alkoholni evro predstavlja:

DOPOLNITI DELEŽ, KI BO IZ TROŠARIN ŠEL V USTANOVO

Sredstva pridobljena na ta način se do 20. v mesecu za pretekli mesec nakažejo na račun ustanove.«

Obrazložitev:

5.b člen predstavlja pravno podlago za ustanovitev Ustanove NVO varujejo naše zdravje (v nadaljevanju ustanova) ter za sprejetje odloka o ustanovitvi s strani Državnega zbora.

5.c člen pomeni povišanje cen alkoholnih pijač.

Alkoholni evro predstavlja enega od virov sredstev za delovanje ustanove.

Pobiranje dajatve Alkoholni evro in nadzor na tem je enak, kot to velja za trošarine za alkoholne pijače po Zakonu o trošarinah, tako da se uporabi sistem, ki je že vzpostavljen in dodelan.

2.člen

Glede na dejstvo, da je potrebno sprejeti tako spremembe ZOPA, kot odlok o ustanovitvi ustanove, predlagamo tudi sledeče prehodne določbe ZOPA, ki urejajo situacijo do sprejetja odloka o ustanovitvi ustanove:

»Do ustanovitve ustanove se sredstva pridobljena iz dajatve Tobačni in Alkoholni evro hranijo na posebnem kontu. Ko zbrana sredstva dosežejo višino 300.000,00 EUR, carinski organ o tem obvesti ministrstvo, pristojno za zdravje in Državni zbor Republike Slovenije.

Državni zbor v roku 90 dni, od kar zbrana sredstva dosežejo višino iz prejšnjega odstavka, sprejme odlok o ustanovitvi ustanove.

Zbrana sredstva iz dajatev Tobačni in Alkoholni evro predstavljajo ustanovitveno premoženje ustanove. V kolikor zbrana sredstva presegajo višino 500.000,00 EUR se presežek nameni za delovanje ustanove.«

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.

Obrazložitev:

Ker je za ustanovitev ustanove potrebno zagotoviti določena ustanovna sredstva, se predlaga, da se sredstva zbere s pomočjo dajatve Tobačni in Alkoholni evro. Ko ti dosežejo višino 300.000,00 EUR carinski organ (ki je pristojen za nadzor nad pobiranjem trošarin) o tem obvesti Državni zbor, da lahko ta prične s postopkom ustanovitve ustanove.

V kolikor znesek presega višino 500.000,00 EUR se presežek nameni za delovanje ustanove. Glede na to, da bo imela ustanova predvidene redne prilive od dajanja tobačnih izdelkov in alkoholnih pijač v uporabo, ocenjujemo, da ni potrebno, da je ustanovni kapital višji.

Projekt »NVO varujejo naše zdravje« delno financira Evropska unija in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Institucionalna in administrativna usposobljenost«, prednostne usmeritve: »Spodbujanje razvoja nevladnih organizacij, civilnega in socialnega dialoga«.